

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-terén, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor a. m. kedden, esztörtökön és szombaton délen.
Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 20 kr. helyegjű. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
A szállítás czikké sora után 15 kr. előleges beküldés mellett a szerkesztőházhoz czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Közlöny, január 14.

Tisztelt szerkesztő ur! Ujra is bátor vagyok statisztikai adatokkal szolgálni, de nem azért, hogy lapjában kiadassa, mert igen is jól tudom, hogy az olvasó közönségnek legtöbb része a sok számokat igen is unni szokta *) de csak azért közlöm, mert nagyon is érdekesnek tartom reánk nézve a „Korunk”-nak 5—9-ik számaiban is közlött 1864-beli országos költség-kimutatást.

Mert ugyanis ezen költség-kimutatásból kiderül, 1) hogy a mostani provisorius vagy ugynevezett alkotmányos közigazgatás nem kerül kevesebbe, mint a volt absolutistius rendszer alatti közigazgatás került.

2) Miután a százföldön többnyire százf atyafiak vannak a hivatalokba beállítva, ezen költségvetés számbavételéből határozottan kiderül, mily gyöngédséggel van ügyelve, hogy mentől jobban állhassanak ők financialiter.

3) Végtére ezen költségvetés, ha azt kivált az illető hitefelekezetek népességével összevetjük, világos tanúságot tesz arról, hogy a nevelés és vallás ügyekre szánt összegek mennyire méltányos arányban vannak a vallások vagy is a nemzetek közt felosztva.

Szerettem volna az egybehasonlítást éppen az ezelőtti tíz évvel megtenni, de az 1854-beli kimutatás nem lévén kezeim közt, kénytelen vagyok az 1855-belivel megtenni az egybehasonlítást. Minden összeg új pénzben van számítva:

	1855.	1864.
Közigazgatás	1.093,701	1.114,920
Építési osztály	83,257	85,960
Törvényszékek a dispo-		
níbilisekkel	623,030	796,430
Politika és esendőrk	551,649	516,876
Nevelésre	173,756	177,950
Vallási szertartásra és papoknak	58,132	142,168
Utakra és vizszabályozásra	609,589	594,005
Katastral	258,288	60,000
	3.457,402	3.488,309

S így a közigazgatás jelenben 21,219 ftal, az egész kiadás pedig 36,907 ftal több mint 1855-ben volt.

A százföldön levő székeknek az adminisztratioja a kimutatás szerint kerül 241,632 a szebeni törvényszék 30,114

Összesen: 271,746

A megyéké és a székely székeké 337,259 a királyi tábla 61,159

Összesen: 398,409

S így jut a százföldön egy □ mértföldre 1,300 ft, egy lélekre 63 kr, míg a megyékbe és székelyszékekre egy □ mföldre 490 ft, és egy lélekre 25 kr.

Ha pedig a nevelésre és vallási ügyekre szánt összegeket vesszük tekintetbe, ugy az arány a következő:

R. katolikus	60,037
G. katolikus	84,008
Disunitus	55,340
Lutheranus	35,049
Reformatus	6,225
Közérdektiek	79,459.

H. H.

*) Megbocsát a sorok nagyra tisztelt írója, ha mi ellenkezőleg azt hisszük, hogy olvasó közönségünk ólénk figyelemmel kíséri a közreadott és a szónál biztosabban beszél számokat, s minél több ily statisztikai közlést és helyreigazítást a legnagyobb örömmel fogad és tanulmányoz. Mindenki tudja, hogy anyagi s szellemi jólétünk, sereleimünk s terheltecsünk legnagyobb összegét éppen a számok fejezik ki. Csak ezen közlemény utolsó tételei is mekkora világot vetnek azon érdekekre, melyek utóbbi napjaink politikai sorsára befolytak. Vajha minél több ily töredéket tenné közre mgod kedvező tanulmányának, melyeket mi mindég lpunk gyöngyszemei gyanánt tekintünk. Szerk.

(D) Nagyon májunkra fektűt a „Herm. Zeitung” azon mondata, hogy nekik osztrákokul nincs szükségük az enthusiasmusra. Elmondottuk ugyan, hogy e részben az ismert szerkesztőnek ez idők szerint semmi aggodalmi sem lehetnek; de magáról az eszméről, mint ilyenről gyakran gondolkoztunk; és végre is azon eredményre jutunk, hogy habár az enthusiasmus tulzása, de nem lehet az egyéntől, nem a nemzettől nagyot várni, a melynek nincs enthusiasmus.

Mily enthusiaszták vagyunk alkotmányunkba vetett hitünk nézve, s mily valóban szilárdít e hit iránti lelkesedés kitaratásunkban azt a történelem bizonyítja.

Az enthusiasmus mindig valamely nagy kezdése, nem állandó állapot; tűz, mely az érzékletlen köből az aranyat kifűzi. Nem e tűznek kell ellene állani, hanem vigyázni kell annak eredményére, vigyázni kell, hogy az arany jól kiváljk a salaktól. A tűz ellobog, de eredménye a tiszta arany megmarad. Szép politikai tanács ez, a melyet az okos diplomatia, a bölcs uralkodók ezerszer felhasználta, s felhasználni értettek azok, a kik megtanulták, hogy csak lelkesedni tudó népek vállain emelkedhetnek világszerű fénybe a koronák.

Mi magyarok hála Istennek még tudunk lelkesedni. Lelkesedtünk nagy eszme iránt, midőn 1848-ban kimondottuk a jogegyenlőséget, és az Európa által elfogadott ministerialis rendszert, melynek támogatójává volt hivatala a polgári vagy is a nemzeti örség.

Ha a lelkesedés légvárába ragadta a letezt alapokról a nemzetet, el kellett volna hagyni, hogy ez enthusiasmus kifűjja magát, lecsillapodott volna az, s ma egy szép intézmény teljes erőben tartaná a közös uralkodó ház sceptoruma alatt szent István szabad és harezias királyságát.

1860-ban a nemzetet egy öltözkedési enthusiasmus szállotta meg. Roppant sas tollakat tűztünk kalpagainkra. Magunk is engedtünk e közülésnek, ha nem is épp annyira, mint genialis hegedűstünk, a kedélyes Reményi. S voltak sarkantyuk fiatalaink eszmáin, melyeknek taréja a forgalomba nem látható keresztess tallérokat juttatta eszünkbe.

Senki sem tépte le sas tollainkat, senki sem állott lábunkhoz lereszelni taréjainkat; mi láttuk, hogy az a nagy toll tulzása, láttuk, hogy az a nagy sarkantyú taréj sok kárt tesz, hűlgyeink köntösebe, önkint elhagytuk azokat; a lelkesedés demonstratioja a jó izlésnek adott helyet, s alakult e lelkesedésen egy nagy eredmény, a magyar divat rehabilitatioja, mely csakhamar az osztrák, francia s portugál uralkodó házakhoz bejutott, s mely Párizs főrangú hűlgyeit megragadta bájával. Nemzetünk pedig, hogy e nemzeti kincset belső jellemzésére nézve maradandólag hasznosítja, látszik onnan, mert lehányta tulzásait. A lelkesedés tüze kifűzte az aranyat, s most ez arany a miénk, s közvetítettük azt Bécsesél, és Párizssal. Nézzétek meg kereskedőink kirakatait, mennyi kelléke készül nemzeti divatunknak Bécsben, Párizsban? A német és francia örvend, hogy neki egy új kereset jorrást nyitánk, mi örvendünk, hogy ők izlésünket kifejelett műiparuk által qualifficálják. Lám kicsinyben a lelkesedés, az enthusiasmus eredménye és kibátása.

1860-ban szintén megragadt a lelkesedés, midőn az ország egyik végétől másikig kiáltottuk „teljes visszahelyezés”, ki volt mondva az alap, a hol egyedül érzi jól magát a nemzet; a tullekésedést ezt kiabálta: le a törvénytelenül ránk rótt adóval, félre az osztrák csendőrkkel stb. Tulzása volt ez, senki sem

tagadhatja, mert az állam gépezete egy óráig sem állhat meg, annak pedig katlanába bankjegyek kell, és így az adó fennnem akadáhat; tulzása volt, mert a csend és rend fenntartására létesített közvegeket nem lehet nélkülözni a teljes átalakításig, a míg azok utjakkal nem cseréltetnek ki; hanem sokan láttuk és sokan ki is mondtuk, hogy tulzások ezek, hogy a lelkesültség lángja tulcsapong a kemény tetején, amde másrészt láttuk, hogy e láng elalszik, mihelyt a korom kiég, s nyomát hosszas biztosság foglalja el minden újabb gyuladás ellen.

El kellett volna hagyni hadd égjen, résen állva az öntő edényekkel a tűz veszélyes harapozása ellen.

Azóta a negyedik év, s mily rendben lennünk mostanig. Azt az adót mindegy fillérig felszedte volna egy ügyes ministerium, a megtagadó csoportokat visszariasztotta volna egy józan nemzet-vagy polgár-örség fegyvere; rég át esett volna nemzetünk a lelkesedés nagyszerű ünnepe, midőn a magyar király szent István szabályával a világ négy része felé villogtatva a királydombon, a nemzet vérenek nevében kiáltja Európának, hogy a birodalom határai védve lesznek a világ bármely része felől reánkötő hadesapatok ellenében.

Tullennék rég az enthusiasmus rohamain, s ma higgadt polgári öntudattal élesitenők szabályainkat a honvédelemre, s gyűjtenők pénzeinket a hadi segedelemre.

A tullekésedésnek 1860-ban feltűnedezett, de józan diplomata előtt nem veszélyes sas-tollai s nagy sarkantyú taréjai rég lehullottak volna, és magyar szó hangzanék felénk szent István palástyából az első király ajkairól háromszáz év óta, a ki nemzeti nyelvünket teljes szabadsággal beszéli. Tán az annyit szenvedett magyar nemzet ma talán boldog is lehetne s általa kétszeresen biztos a trón, ha elhagyták volna, hogy ez enthusiasmus tulzásai — melyeket a magyar nagyobb józan rész sem pártola — kiforjjanak, s kifűzzék a polgári jólét és józan alattvalói hűség aranyát.

Igy vetünk számot a lelkesedéssel, az enthusiasmusall és nem félünk tőle, s abban látjuk nemzetünk fiatal erejét, s nagyra képességet, hogy méltó előlékért lelkesedni tud. Magáért a lelkesedés kincseért feledjük annak tulhajtásait, mert a tulörő lángok mindig felekezhetők.

Számot vetettünk, s örvendünk nemzetünk lelkesedni tudó ifjú szellemének, és kívánjuk az égtől, tartsa meg bennünk ezt a jó, ezt az egészséges vért, s adjon nekünk minél több alkalmat a józan lelkesedésre, a hazafias enthusiasmusra.

Az országos gazdasági egyetel közgyűlése jan. 25. 1864.

A gazdasági egyetelenek tegnap tartott közgyűléséről a hivatalosan felvett jegyzőkönyv és okmányok közlését ezennel megkezdjük, melyek ezen hazai intézetünk közérdekű és hűdős működéséről élénk tanúságot tesznek, mindamellett, hogy a részvényes befizetése körül elmulasztások nagyon zsibbasztólag hatottak hűdős céljaira nézve:

A közgyűlésen gróf Mikó Imre ö nmga személyesen elnökölén, azt a következő beszéddel nyitá meg:

Tisztelt közgyűlés!

Néhány nap mulva tíz éve lesz, hogy az erdélyi országos gazdasági egyesület Erdély gazdasági érdekeit védelmére, földművelési, állat- és gyümölcsfesztyészeti ipara kifejtésére újból megalakult. Ez nálunk sokkal szükségesebb s korszerűbb teendő volt, mint bárhol másutt, azért, mert mi e téren el voltunk maradva, a kormány gondjai egyébre voltak fordítva, a gazdasági ipar mindenfelé nagy lendületet vett; a birtokos osztály anyagi állására

az urbériség elvesztése, a földművelési viszonyok átalakulása, adó és közterhek növekedése érzékenyen hatottak; ez így részint ránk következett, részint a jövőben fenyegető bajok ellen egyöntúri orvosszerünk gazdálkodás által a övedelmünk és költségeink között egyensúlynak valahogy s valamiképp helyreállítása volt. Erre pedig a legbiztosb eszköznek az egyesületi uton való munkásság látszott. Itt van keletkezési oka egyesületünknek.

Látni való, hogy ez az 1850-től 1853-ig aléltsághan lévő nemzetiaszellelem új életre ébredésének legörvendesebb nyilatkozata, s ez egyesület újra felelevenítése annak leggyakorlatibb műve volt. A nemzet erkölcsi és szellemi életmezeje korántsem volt úgy letarolva az idők és viszonyok mostohasága által, mint az anyagi. Itt volt szükség mindenek előtt a regeneratio e'emeiről gondoskodni. S önök, uraim, gond skodtak. Jól esik önökre hivatkoznom, mert többeket látok itt azok közül, kik az alkotás első percében, annak számtalan nehézségeit lektűzdeni oly buzgón igyekeztek, a kik e hazai közügyet szívrre vették, érette időt és fáradságot áldoztak, anyagiilag gyámoltották s azt eszközölték, hogy az — hála Istennek — nem csak fennállott egy évtizedig, hanem folytonosan gyarapodott anyagiilag, terjedett befolyása, növekedett az ország és kormány előtt tekintélye, s ma már létele és jövő mind nagyobb és áldásosb működése csaknem biztosítva van.

Azonban kérem kell a tisztelt közgyűlést, ne vegye száva'imat ön-elégültségnek. Ez távol van tőlem. En ismerem fogyatkosságainkat. Tudom, hogy némelyek többet, mások egyebet vártak egyesületünköt. Azt is álátom, hogy valóban sok történetetett volna és másképpen, egy s más téren mutathatánk vala fel több sikert s maradandóbb hasznokat. De hogy ezért vajjon az egyének felélősök-e inkább, mint a viszonyok, meghatározni alig tudom. Arra nézve azonban eléltől figye nyugodt s tántoríthatatlanul meggyőződve voltam, hogy azért, mert valamely egyesület céljának nem mindig s mindenben felel meg, maga az egyesülés felesleges eszméje, megbecsülhetlen eszköze a jónak, szépségnek és dicsőnek az anyagi és szellemi téren egyiránt; az eszme végrehajtó munkálsain, a tisztviselőknö váltakozni kell, azonnal kész a gyógyító szer.

Részint ez elv igazságától áthatva, részint alapszabályaink egyesenes rendeleteiből, elnöki tisztem s a most működő igazgató választmány kiszabott hivataloskodási ideje lefolyván: azt ezennel magam és társaim nevében a tisztelt közgyűlés kezeibe leteszem, hálásan köszönve eddigi bizalmukat, s bensőséggel kérve, méltóztassanak azzal jövőre nézve mást tisztelni meg. A közönség igényei — s valóban méltán — mindig méltóbbak kezdenek lenni: ifjú lélekre, az enyémnél erősebb kezekre van szükség, hogy egyesületünknek a mai nappal megújuló második korszaka az elsőt tetteben, anyagi előmenetelben s dicsőségben elhomályosítsa.

Még csak egy szóm van. Tíz éves részvényeseink nagyobb részének kötelezése jelenleg megszűnik. De az a melyen s közösen érzett szükség, az a nagy cél, melyet az egyesület szolgál, ezután is meg lesz, sőt tán az idővel fontossága növekedik. Buzgón kérem tisztelt hazámfiat, ne szűnjön meg kötelezéseikkel nemes ügy szeretőik, ne hagyják el ifju egyesületünket, szakasszanak el ezután is egy-két fillért évenként magán szükségéik-től s áldozzák az drága közérdeknek, tartsák fenn továbbra is az erdélyi országos gazdasági egyesületet, melyet alkottak, s melynek minél hosszabb s erősebb lesz élete, annál jótékonyabb s nagyobb kiterjedést lesz közirányu munkálkodása.

A közgyűlést ezennel megnyitom s a tikkár urat jelentése felolvasására felkérem.

Közlemények

Kovács Lajos a „Rendezési kérdések” czimű röpiratából.

Kiszámítási adatok.

Közös összesített gazdaságunknak a statusquo alapjáni igazságos megosztásáról lévén szó, miután az adózás kulcsa az egész birodalomban egyenlő, a meglevő adatok nyomán azt kell tudnunk, mi azon összeg, melylyel

mi, t. i. Magyarországra, ide nem érte Erdélyt és Horvátországot, a Végvidéket és tengerpartot, a birodalom közös költségeihez járulunk.

Ezen összeg elő áll, ha mi a birodalom összes állami szükségletét kifizetjük, a valóságosan álló azon összeget, melylyel Magyarország az egyetem adóterhéhez járul, ez kiadja azon proportionalis számot is, melylyel Magyarország ma a közös közös költségek fedezéséhez járulni köteles.

E célból három szám kifejtésére van szükségünk:

1) A birodalmi évi szükséglet összegére.
2) Azon összegre, melylyel az összes birodalmi kiadásokhoz Magyarország valóssággal járul.

3) A birodalmi közös költségek összegére.

Fejtsük ki a pénzügyministeri munkálataiból ezen számokat:

A birodalmi összes szükséglet számtétele elő áll a birodalom egész tisztá bevételeinek összegéből, mi állami kiadásokra fordítatik, és azon kimutatott hiányból, mi az összes állami költségek fedezésére még pótolandó; ez azon összeg, mely az 1864-i összes állami szükségletet fedezi.

A birodalom tisztá bevétele, a mennyiben az egyes jövedelmi összegről még a kezelési költség is levonandó volt:

Egyenes adókból	frt 108.901,027
Pótlékokból	29.316,900
Közvetett adókból	194.086,305
Állambirtokok után, nem hozzávonatkozóan a déli államvaspályára szánt 1.896,794 forintnyi kiadás	5.059,739
Confiscált vagyonból és gyárakból	237,332
Bányászati és pénzverde	2.188,010
Külföldiek, u. m. ficsalások, a pénzügyiérsek b vétele, stb.	897,326
Eladásból az állambirtokoknak és földmentesítési alaphoz	9.452,803
Postagigyból	3.688,491
Hadügyministerium bevételeiből	9.127,000
Tengerészet bevételeiből	309,206
Magyar kancellária jövedelmei	318,629
	frt 363.582,768

Meg kell jegyeznem, miszerint vannak még apró bevételek és kiadások, a melyeket mint csekélyiségeket figyelem nélkül kelle hagynom, és a melyek pro és contra mutatkoznak, a viszonyszámra alig gyakorolnak befolyást.

A felsorolt számok az 1863-nak november 1-től 1864-nak október utolsó napjáig terjedő katonai évre vonatkoznak.

A fenebbi összeg azonban nem fedezi a kiadásokat és így számba kell venni azon deficitet is, mely a 14 óra tervezett, nem egész 34 millióból a 12 óra esik, és mely 28.819,868 forintot tesz.

Ezen teltet bevételek kell tekinteni, mert az abból eredt terhek közös teherként szerepelnek az államkölcsön rovataiban.

Ezek szerint az összes bevétele 363.582,768 frt.
a hiány 28.819,868 frt.
Összeg 392.402,636 frt.

Miután a deficit állandó rovat Austria buggettjében, az arányszám kipuhatólásánál ezen sajnos állandó jövedelmet (évek óta kölcsönök által teremtve) is be kell tudni.

Magyarország összes adójának tisztá bevétele így áll:

Egyenesen adókból	29.036,975
Bányai jövedelem	270,000
Fogyasztási adó	11.538,338
Vámjövődék	1.076,440
Só jövődék	8.336,961
Illeték	5.576,800
Bélyeg	3.602,023
Utávok	428,797
Posta	880,862
Dohány (aránylag a főösszeghez)	5.965,886
Kamarai birtok	2.459,931
Kamarai erdők	814,385
Confiscatiók	200,000
A magyar kancellária jövedelmei	318,629
Lotto-jövedelem	739,989
	71.247,016

A birodalmi közös kiadások összege így áll:

Fejedelmi háztartás 7.454,800
Iroda (udvari) 63,480
Külföldi kiadások 2.198,830
Államadóssági kamat 109.979,602
Törlesztési részlet az idénre 37.135,000
Birodalmi számvétség 2.481,781
Hadügyi kiadások 106.683,000
Tengerészet 12.000,146

Ezekben birjuk a három proportionalis számot:

392.402,636 : 71.247,016 = 277.996,638 : x.
x = 50.474,000 frt.

Azon contingens tehát, melylyel Magyarország a közös birodalmi terhek fedezéséhez a mai statusquo szerint járulnia kellene a fenebbi arányból: 50.474,000 frt = közel 50 és fél millió forint.

Ha tehát Magyarország ezen összeget a birodalom közös terheinek fedezésére átszól-

gáltatta, a mai statusquo szerinti kötelezettségét a birodalom közös pénztárhéire nézve teljesítette. Azonban:

Meg kell itt jegyeznem a következőket:

1) Ezen összegben a közös pénzügyi kezelés és a közös birodalmi testület kiadásai, mint ki nem fejleszthetők, nincsenek befoglalva.

2) A költségvetési egész hiányt azért kelle befoglalnunk, mert az évi kamatterhet és törlesztési illetéket is egészen a közös közös terhére jegyeztük, és e két tételben van e hiányok kipótlása is.

3) Mint magából kitűnik, ezen contingens összeg nem állandó, mert a közösök rovatában nemely tételek tetemesen változhatnak; például változó a kamatösszeg, változó a törlesztési contingens, mely tavaly csak 20 millió volt; a sereg lehető leszállítása a hadügyi kiadásokat nevezetesen alászállíthatja; ellenben a hadsereg nagyobb mozgólatai növelhetik.

Befejezésül ezen kiszámítási adatokhoz ide jegyzem még a magyarországi adók br tobevételeinek 1864 ki kimutatását t. i. a katonai év 12 hónapjára, mire alább szükségem lesz. (Folytatjuk.)

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

N.-Enyed, jan. 19.

Értesítő, halásan elismerő, és bizalomteljesen kéri nyilatkozat a nagy-enyedi főtanoda könyvtára érdekében.

Ama legutóbbi birodalom-rengés, mely a magyar államéletet — hálá az Égnek! nem maradólag — romba döntötte volt, ez épít szellemi alapjait sem kímélte meg, s ezek között az emberképzés szent intézeteit sem. Ez utóbbiak között azonban legkeményebben lön sújtva a nagy-enyedi főtanoda! A forradalom sok torkolatú vulkánából áradott láva folyam egyik legszalakosabb s tehát legpusztítóbb ága borította volt el Nagy-Enyedet és benne egész Erdély egyik nagyobb szellemi kincsét; igen! bátran mondjuk „egész Erdélyének” a nagy-enyedi reform. collegiumot; nincs miért megszorítsuk, amaz egykor úgynevezett „bét főbűnökhoz” képest, állításunkat; minden értelmes tudja, minő és mily szép értelemben mondhatjuk azt!

És míg hazánk többi növelőintézei, mindjárt a béke beálltával, vagy legalább nem sokkal azután megkezdheték, nem csak új eszméket oltani, hanem a több éves — habár meggyérült és megsérült — fiatalokat is tovább fejleszteni: az által intézetünknek e részben is nehezebb sorssal kelle küzdenie! Eleinte még „életet” is kérdésbe lön téve; sőt ha a böles főhatalom nem oyan böles szolgától függ vala, éppen meg is lett volna tagadva; és azután is hogy ez a „lenni vagy nem lenni” kérdés elnémult, és kedvező értelemben nemült el, még sokáig kelle hátráltató nehéz körülményekkel tusakodnia! Mindezeket keresztül mégis oda haladtunk már, hogy legelőbb a gondviselés iránti mely hálával, azután mindjárt a fejedelmi bücceség kész elismerésével, de egyszersmind lelkes hazánkiak, nagyok és kisebbek nemes buzgalmanak dicsekedő emlegetésével hirdethetjük, hogy osztályai, tanítói és tanulói számára nézve, nem csak teljesen kinőtt, és összhangzólag kiegészedett, hanem előbbi mérvét jelentékeny mértékben meghaladta, az újra élő és fejlődő, termő és természetű nagy-enyedi főtanoda!

Azonban csak magát ez örömdetes tényét fölösleges volna hirdetni, miután már félévvel ezelőtt, minden jók áldáskívánatának méltó kíséretében köztudomásra lön juttatva, hogy intézetünk felsőbb tudományos osztályai, a philosophiai, jogtani és theologiai tanfolyamok, a dolog fontosságának megfelelő ünneppélylyel lönnek megnyitva. Maga által, édes hazánk ama nagy Fia által, ki legmagasabbban czimezve, legszébben nevezve, legméltóbban jellemezve úgy van, ha meg sem nevezük, és mégis minden e hazában, a ki csak a betűket ismeri, sőt még a tanodálaton sokaságnak is nagy része, csak hallja meg miről, mindjárt tudja kiről van szó. Hogy tehát intézetünk helybeli előjárósága ezt újra emlékeztetbe hozza, egyéb októl kell arra indítva lennie. És ez az ok, ime a következő:

Ha egyfelől az örömdetes igazság emelő érzetével hirdető a gondjainkra bizott növelőintézetnek bizonyos tekintetben teljes kiegészedését; t. i. osztályai, tanítói, tanulói számára nézve: másfelől a hiányunk nem csigésztó, hanem kipótlásra serkentő tudatával kell jelentenünk, hogy intézetünk tanítási eszközei korántsem örömdettek ama szervezeti kiegészedéssel kellő mérvszonyban haladó gyarapodásnak! Különösen könyvtárunk, mely ama sötét idők előtt, az ismeret minden ágában, jelentékeny (40 ezer darabot megközelítő) kincstár vala, jelenleg alig haladta meg, avagy csak számszerinti egykori mennyiségének is egy hatodát! Köztudomásu ama szörnyű csapás, mely alatt csaknem megsemmisült vala.

stb. stb. stb. 1850-ben a „disjectae nembra bibliothecae” összegyűjtők, mindössze is csak 400 s egy néhány darabot találnak, és ezeknek is némelyike magán hordozza ama világtalan rom, daemon szén, vagy sárbélyeg, vagy szaggató körmeinek, vagdaló kaszáinak sajnálatos nyomait! Így is azonban, mint egy szép multnak kegyelettel őrzendő ereklyéi, méltán foglalnak helyet újabb hasonló sorsra talán nem rendelt társaik között!

Elnyíllallék ugyan országsszerte nemzetünk hű fia keblében, e sajnos veszteség fájdalma, a többi nagyobb között is; és már akkor mindjárt, mihelyt némi rend áll be, s azután is mindeddig érkeztek hozzánk kisebb nagyobb időközönként becses könyvajándékok, különösen áldott jó nevelőanyjáról hálás kegyelettel emlékező honfitársainktól, könyvtárunk tátogó törsége azonban kissé apadni kezdte ugyan, de értéki tartalma, számi mennyiségevel nem párhuzamosan gyarapodék. Sőt, ama mind irodalmilag nagy értékű, mind egyéb tekintetben is fontos jelentésű ajándékok után is, melyekkel a legutóbbi időkben lettünk megörvendeztetve; még mindig csak kezdetén vagyunk egy oly könyvtárnak, melyet egy ily mérvű tudományos intézetnek, nem mondjuk, méltósága igényel, hanem csak szoros szükségése is követel!

Magának intézetünk vagyoni alapjának évenkénti gyümölcsözését pedig, a mellett, hogy az előbbihez képest, habár csak ideiglenesen is, de tetemesen meg van csökkenve, részint elodázhatlan napi szükségek, (melyek az előbbi ily neműeket sokkal meghaladják), részint rendkívüli, különösen sürgető építkezésektől parancsolt kiadások, és még egy más, az előbbi időkben hallatlan terhe az egyházi és tanodai vagyonnak annyira igénybe veszik, hogy azon csekély budgeti részlettel, mennyit eddig tanítási eszközeink évenkénti gyarapítására számbatunk, és melynél többet e célra, vagy csak annyit is alig fordíthatunk mostanság, könyvtárunk kellő megtartalmatása felé sokkal lassabban haladtunk, mint a mostani és közelebbi nemzedék tudományos emelkedése érdekében kívánatos.

És mindezen okoknál fogva lön alólírtak, már hivatalnál fogva is, de főtanodánk helybeli előjárósága megbízása alapján is, kötelese: a melyen tisztelt hazai közönség elébe járulni, és

1) részletesen elősorolni, s halásan elismerni, a könyvtárunk gyarapítására 1850-től fogva mostanig adott hazafiai ajándékokat;

2) tiszteletteljesen nyilvánítani azon alaposnak méltán tartható reményt, sőt erős bizalmat: hogy a hazafias ajándékozások e nemes célra, egyfelől a legutóbbi fényes példák megleitő és termékenyítő ereje által, másfelől (hálá az Égnek!) nagyra nőtt intézetünk, nagyra nőtt ebbeli szükségének eleven érzetéből, az eddiginél még nagyobb mértékben sokasodnak meg; végre

3) azokhoz, kiknél intézetünk egykori könyvtárának (küljegyekből is könnyen megismerhető) darabjai vannak, azon jogon alapuló felhívást, azokhoz pedig, kik ilyeket tudnának másutt (hová talán nem jutand el e felhívás) azon bizalom teljes kérelmet intézni, érezzék indítatva magokat a főnebb előadott okok által teljesíteni a kötelezettséget, melyet eddig is bizonyosan elismertek, csak sürgetőnek nem tarták betöltését.

Itt következik azért, részint köteles számadásul, részint hálás elismerésül, részint jóreményű serkentésül, teljes sora mindazon tisztelt testületeknek és hazafiaknak, kik intézetünk könyvtárát 1850 óta mostanig becses könyvajándékaikkal gyarapították. Fel van jegyezve egyszersmind számszerinti mennyisége az ajándékoknak, sőt a kiutóbboknak tartalmi értéke is megvan nagyában jelölve.

A) Testületek.

1) A magyar királyi tudományos akadémia (saját kiadványaiból) 140 darabot.

2) A magyar királyi egyetem (régibb kiadványaiból) tanodai könyveket 30 darabot.

3) A birodalmi es. kir. földtani intézet (évkönyveit csaknem teljesen) 46 darabot.

B) Egyesek.

1) Gróf Mikó Imre ő nmlga (hellen és római classicusokat, a legjobb kiadásokban; kültűlt számos diszkiadásokat, és ritkaságokat a nyomdászat előkórától; és még saját nagy becsű kiadványait és munkáit, s a Sárospataki füzetek néhány évi folyamát; egy maga kezével irt alapító oklevél, részletes czímtárral, és egy diszes könyvszekrényvel) 820 darabot.

2) Mls Zeyk Károly ur; (nagyobb részint általános és hazai történelemre és jogtanra némi részben ó-classicus irodalomra tartozó becses könyveket) 859 darab.

3) Nagytiszt. Salamon József ur; (csaknem mind régibb és újabb theologiai szakra tartozó becses könyveket) 843 darab.

4) Gróf Teleki Miklós ur; (nagyobb részint történelmi és államtani némi részben ó-classicus könyveket) 378 darab.

5) Nagytiszt. Király Mihály ur; (legna-

gyobb részint régibb theologiai könyveket) 342 darab

6) T. Veress János ur (M. Váradyán (csaknem mind regibb theolog. könyveket) 308 darab.

7) T. Tompa Ádám ur; (legnagyobb részint nagy becsű természettudományi, matematikai, philosophiai és neveléstani könyveket) 260 darab.

8) Özv. t. Müllerné asszonyasság (Gy.-Fehérvárt) (vegyes tárgyú és értékű könyveket) 230 darab.

9) Tek. Kiss Károly ur (hites ügyvéd Szébenben) 220 darab.

10) T. Műhelyes Zsigmond ur (legnagyobb részint magyar szép irodalmiakat) 216 darab.

11) Nagytiszt. Ince Simond ur; (legnagyobb részint régibb theologiai könyveket) 214 darab.

12) T. Csizsér Lajos ur; 114 darab.

13) Dr. t. Eötvös Agoston ur; 100 db.

14) Nagytiszt. Váradi Mihály ur; 82 db.

15) T. Bruz Lajos ur utódai; 68 darab.

16) T. Malom Károly ur; 67 db.

17) Kegyes pártfogók adakozásából 1853-ban és 1854-ben Kolozsvárt gyűlt pénzzel szerzett könyvek (római classicusok) 65 db.

18) T. Bágya Zsigmond ur utódai; (becses könyveket az újabb külföldi irodalomból) 64 db.

19) Tek. Mihály Károly ur (Léczfalván); (nagy becsű természettudományi, matematikai, philosophiai és neveléstani könyveket) 63 db.

20) 1851-ben Nagy-Bányán működött szinész társulatnak intézetünk javára tartott előadásból gyűlt pénzzel, intézetünknek akkor Kolozsvárt lakott előjáróitól antiquariusi uton szerzett könyvek (római classicusok) 60 db.

21) Tiszt. Benkő Dániel ur utódai; 52 db.

22) Tek. Nagy Leopold ur; 48 db.

23) T. Székely János ur; (becses természettudományi, philosophiai és történelmi könyveket) 45 db.

24) T. Kovács Sándor ur utódai (Paczalkán); 21 db.

25) Tek. Keresztes Károly ur (Szászvároson); 19 db.

26) Tiszt. Istváni József ur utódai; 17 darab.

27) T. Kósa Mózes ur; 9 db.

28) Nagytiszt. Fogarasi Sámuel ur; 8 db.

29) Tek. Biró Miklós ur; 7 db.

30) Tek. Bálint Sándor ur (M.-Ujvárt); 9 darab.

31) Tek. Messen Károly ur; 4 db.

32) Tiszt. Thalsom ur (Gy.-Fehérvárt); 4 db.

33) Tek. Szörcey Gergely ur; 4 db.

34) Nagytiszt. Nagy Elek ur; 2 db.

35) Tek. Csányi Dániel tanár ur; 1 db.

36) T. Saska Károly ur; 1 db.

37) Tiszt. Conrad József ur; 1 db.

38) T. Schakett Károly ur; 1 darab.

Összesen: 5845 darab.

Ez étesítéshez és hálás elismeréshez csak azon, talán nem érdektelen tudósítást csatolom, hogy könyvtárunk főczimtarában van egy rovat, mely az ajándékozók neve följegyzésére van számba.

A nagy-enyedi főtanoda helybeli előjárósága megbízásából.

N.-Enyed, jan. 19 kén 1864.

Mihályi Károly.

philosophia r. tanára és könyvtár felügyelője

a nagy enyedi ev. ref. főtanodánál.

Árkos, jan. 16.

Az újévben ez lévén első közleményem, legelső helyen egy eddig is birkított de veltaképp ki nem beszélt újsággal lépek fel. S mi ez újság? Háromszéken könyvbolt, könyvkereskedés! Bartos Domokos ur ugyanis ez előtt mintegy pár évvel S.-Sz.-Györgyön kereskedési boltot nyilván, mely több nemű vegyes ezikkkel vette kezdetét, csak hamar azon gondolatra jött, (mert a hol sok a bolt, nem árt az azokban még nem kezelt árucikkkel felől meggondolkozni), hogy könyvekkel is kezdjen kereskedni; s már ma annyira emelte az alig feltűnő kezdetet, hogy ha azt egy rendes könyvkereskedés csak tízedrésének tekinthetni is, legalább a híres Háromszéket megmenti az eddigi hiány sajgó szegénységétől. Naptaarak különböző meg különböző nemű, iskolai kézi könyvek, melyek küünösen az ott már meggyarapult gymnasiumnál meglehetősen keletnek örömdenek, papi könyvek, s jó irányú regények, s más sok nemű magyar olvasókönyvek találhatók. Bartos ur az ujdón megjelenő érdekes könyvekre szép figyelmet fordít, azokat megrendeli, darab ideig bérben mindenfelé olvastatja, s mikor kaposságnak szűnni kezd, elárverezzi; s ilyenkor eshető hiányát a vételárának már az olvasásdíjak jól fedezték.

Hasonlóan S.-Sz.-Györgynek ez előtt nem volt vasboltja, de illyent állított Vítályos Béla ur, mire a szép nagy vidéknek valóssággal szüksége is volt. Ez is a Bartos ur könyvkereskedésével egykor.

Ha már ennyibe ártottuk magunkat, mondjuk tovább is! Nem hiszem, volna 4 évtizede,

hogy S.-Sz.-Györgyön nem volt több kereskedési bolt egyenél, az ugynevezett Bogdán bolt, s annak is csekélyszertű kezdetére az élték nagy része emlékezik; ma pedig 19 boltot lehet számlálni, s ha 1 asztalos-boltot, és több székárúkat odaszámítunk, 25 is felrag. Mind ezek felett azonban úgy áll a nagy virágzásra emelkedett Bogdán bolt, mint óriás a rendes, vagy törpe emberek felett. A többiek közül némelyek csak tündöklnek, de többen magukat meglehetősen, sőt jól bírják.

Vidékünk ott áll, hogy Brassót véghetetlen sok tekintetben nélkülözheti, melyet ez előttem semmiképp se nélkülözhetett. A s.-sz.-györgyi piacon a gabnakelendőség is akkora mérvre emelkedett, hogy a brassaiai versenyek; hanem annyi mégis igaz, hogy az amott bevásárolt búzák a körülírt falvakban muntliszté elkészítve nagyrészt a brassai piacon árultatnak el, valamint a bevásárolt zabok is nagyobb részt oda szállítanak. Nagy hal többet eszik.

Mindez oda mutat, hogy vidékünk halad, értelmesedésben, gazdaságban, divatizálásban, (megválnék, m. t. mondandó erre a nagy Cato, ha élne, megpillantva ezt a nép alsó rétegében is, minék más vidékeken árnyéka se tűnik fel.) mesterségek betanulásában, építészeten, s több új jövedelmi cikkek források felkutatásában. Nem ártjuk magunkat, se más, de a lélekemelő öröm látni, mennyire felel tudják fogni vidékünk ifjai, tanulók, mesterlegények, sőt köz-iskák is, (de a nőnem se marad hátra a párbuzamban) hogy ők minő nemzethez tartoznak, avai minő viszonyban, s lelki smereti kötelezettségben állanak. Szép, igen szép, hogy a mai ifjúság szelleme a múlt évtizedbeliét (e se volt pedig rossz!) igen nagyba túlszárnyalta, s a korosabbakén pedig merőben túltett! még pedig a mint illik és kell. S ez mennyi nehézségek, nyomászatok, sújtó, leverő viszonyok, aggasztó körülmények közt jött létre, valóban bámulatos és a kor csodája. Nem mondom a pálmagyümölcsöt, mert azt itt nem ismerjük, hanem mondom a diófát, melyet jól ismerünk, melynek ágait gyümölcseiről a túlfeszített használatig minő irtóvalatlanul leveri, anélkül hogy a bokor többi termőiről kétségbe kényszeríti. Adást, bűtermést adjon Isten!!

Gondolom, nem lesznek terhére a tisztelt szerkesztőnek, felhíva, hogy a szép kies rósa háromszéket új évi cikkszerű (szóljon meg Ojtozi is a felvidékről!) az olvasó közönséggel ily minőségben ismeretjük. Ennyi most legyen elég. Legközelebről egyebekkel szolgálandók. Addig is, azután is Isten veünk!

Kiss Mihály.

KÜLÖNFÉLÉK

— A helybeli iparos olvasó-egylet, a mely megalakulása óta oly szép előhaladásnak örvend s pár alkalommal a honfias adakozásokban is szépen kitüntette magát, mely a hazánkra nézve oly igen fontos iparos osztálynál a hazai irodalom s műveltség terjesztésének magasított hivatásával bír, jövő febr. hó 6-án a városi tanzteremben tanzestélyt rendez, Salamon zenéje mellett, melynek tisztja jövedelme az egyelet könyvtára gyarapítására van szentelve. Belépti jegyek az egyelet szállításán kaphatók 1 forintjával febr. 5- és 6-án.

— Az erdélyi vasut kérdése felett a birodalmi tanács bizottsága már határozott. Hiában neveztük erdélyi vasutnak, s e részben tökéletesen igazat adunk Binder urnak, a ki kimondá kérdékesen, hogy a szubeni vasut nem erdélyi vasut, hanem pontusi vasut, s ha a birodalmi tanács maga is bizottságnak példáját követve a kolozsvári vasutat elejti, bizonyos az, hogy Erdélynek nem lesz vasútja, csak is az ország egy kis szögletét fogja átvágni a Binder ur által pontusinak keresztelt vonal. A kolozsvári vonal érdekében eléggé küzde Groisz, s célját elősegíteni akaró Schindler és Potocki urak; Baritiu ur is megkezdett valamely közép indítvány mellett, de győzött Szeben és a Creditanstalt. A szavazat eredményéről a lapok ezt írják:

Erre az egyes vonalak fölötti szavazásra térvén át, a n.-várad-kolozsvár-brassói vonal csak 3, s a n.-várad-kolozsvár-szebeni vonal 4 szavazatot nyert (6 ellen). Baritiu indítványa, a n.-várad-kolozsvár-Károlyfejevári vonal mellett, 4 szavazattal 6 ellen szintén kisebbségben maradt. Az arad-szebeni vonal megosztva jutott szavazatra. Az első kérdés az arad-alvinczi vonalra szorított, s az 6 szavazatot nyert, 4 ellen. A másik kérdés az alvincz-szebeni vonalra vonatkozott. 5 szavazott 5 ellen, s az elsők itt a kormányi eszme mellett dönté el a dolgot. — Groisz saját s társai nevében tüstént bejelenté, hogy ő a házban minoritási votumot terjesztendő elő.

A bizottságy feladata e szerint még nincs befejezve, s még azon feltételeket kell megállapítania, melyek alatt az általa megszavazott vonal építendő. — Herbstnek tökéletes megfordulása, kinek általában szívesen tulaj-

donítanak közvetítői szerepet, még a követi körökben is feltűnt. Most már alig kételkedhetni, hogy a ház a bizottságy többség szellemében fog dönteni. A Herbst-féle töredékek egyesülése a ministerialisok zömével ekkor még mindig döntött.

A bizottságy határozata irányában érdekel bir a „Ll.“ egy levelezése, mely szerint csupán három oláh vasúti terv forog fenn. Ezen engedély-kérvények következők:

1) Sutoz Miklósnak mint don Jose de Salamanca és Delabante Gusztáv bizomnyosságának vasúti terve, mely Moldvaországot illeti s Galacztól Tekuts, Agiud, Bakou, Romanon át a bukovinai határra Romantól Turgul formoson át Jasszbyba, Agudtől Oknába s a galacz-bukovinai pálya egy meg nem állapított pontjától Foksányig fog menni. Az államnak 7½ pctet kellene biztosítani a 200,000 ftrt kilométer-ként kiszámított építési tőke után.

2) Lefevre Károly vasúti terve, saját és Jegas s Philipp Pelton Blyth, a „London and County-Bank“ két igazgatója nevében, mely Oláhországot illeti s a fővonaltan Orsovát Galaczzal Krajova, Szlatina, Bukurest, Plojesti, Buzeo és Brailán át köntendi össze s következő ágazattal bírand: a) Plojestitől Teleormanig; b) Bukurestől Gyurgyevóig; c) Buzeotól Foksányig. Az államnak 225,000 frankot kellene, mint maximumot minden kilométer után biztosítani. Ezen, ugy mint az előbbi pálya engedményesei 300,000 franknyi biztosítékot tesznek le.

3) Xavier Portier és Alfonz de Simoncourt terve, mely egyenlő Lefevrével, csupán a kedvezőbb ajánlatra nézve különbözik.

Egyedül ezen három vasúti terv forog fenn az oláh kormány előtt, mely azokat a kamara elé terjesztette. Azon hir, hogy egy a örös-toronyi szorosozó csatlakozó terv is forog fenn, nem valószínű.

— A kolozsvári ev. ref. főtanoda közvizsgálatának kimutatása, az 1863/4-ik iskolai év első felében.

Január 24-dikén, d. e. 11 órakor zene- és énekkel próbát Jan. 25-én d. e. 8-12-ig a jogászok a jog- és jogtörténelemből; d. u. 3-6-ig a jogászok a változójából; 5-7-ig a francia nyelvtanulók. Jan. 26-dikén délelőtt 8-tól 12 óráig a II. és III. éves bölcsészek aesthetica és bölcsészeti történetből; d. u. 3-6 óráig a középtanodai IV-dik osztály. Január 27-én d. e. 8-12-ig a II. és III. éves bölcsészek a természetből; d. u. 3-6-ig a hellen nyelvől. Jan. 28-kán d. e. 8-12-ig az I. éves bölcsészek a római történetből; d. u. 3-6-ig a II. és III. éves bölcsészek a latin nyelvől. Jan. 29-kén d. e. 8-12-ig a II. és III. éves bölcsészek a hazai történetből; d. u. 3-6-ig a középtanodai VI-dik osztály. Jan. 30-kán d. e. 9-12 óráig az I. éves bölcsészek a lélektanból; d. u. 3-6-ig a középtanodai III-ik osztály.

Február 1-jén d. e. 8-12 óráig az I. éves bölcsészek a mennyiségiből; d. u. 3-6-ig a középtanodai V-ik osztály. Febr. 2-kán d. e. 8-12-ig az I. éves bölcsészek az állattanból; d. u. 3-6-ig a középtanodai II-ik osztály. Febr. 3-kán d. e. 8-10-ig az I. éves bölcsészek a hellen nyelvől; és 10-12-ig a latin nyelvől; d. u. 3-9-ig a középtanodai I-ik osztály. Febr. 4-kén d. e. 9-12-ig az elemi VI-ik osztály; d. u. 3-6-ig az elemi II-ik osztály. Febr. 5-kén d. e. 9-12-ig az elemi III-ik osztály. Febr. 6-kán dél előtt 9 órakor a jutalom-osztás és a félévi ünneplés bezárása.

E hó 24-én vasárnap délelőtt ment végbe a kolozsvári ev. ref. tanodában Szuk György vetése alatt álló zenekar, énekkar és az utjonnan alakuló vonóhangszerkar nyilvános próbatétele. Az előadott darabok a következők: 1) Kolozsvári diákok indulója. 2) Hymnusz, vegyeskar. 3) Hunyadi László „Nyitány“. 4) Népdalok, férfiak. 5) Francia négyes. 6) Bányászdal, férfiak. 7) „Ifjak ne aludjatok“, csárdás, vonóhangszerkar. 8) „Venczei carneval“, fuvóhangszerkar. 9) Népdalok, vegyeskar. 10) „Souvenir induló“. A nagy terem, hol a próbatét folyt, zsufolással telve volt hallgatókkal, s minden egyes előadott darabot zajos tapsvihar követte. Egyáltalában mind a zene, mind az énekkar előhaladásával teljesen megelégedve távoztak el a hallgatók. Mindenestre a legnagyobb dicséret Szuk György karagany urát illeti, ki fardhatatlan buzgalma által tudta ennyire vinni az ifjúság közt a zeneművészet pártolását, mi hogy az ifjúság részéről nem kis részben támogatatik, kedves kötelességünknek tartjuk bevallani.

— Az unitáriusok kolozsvári-főtanodájában tartandó közvizsgálat rendje, az 1863/4-ik év első felében.

Január 28-kán d. e. 9-10 óráig I. éves theologusok a hittanból, 10-12-ig VI. és VII. gymn. oszt. a hittanból; d. u. 3-6-ig a VI. VII. és VIII. gymn. oszt. a magyar nyelvől. Jan. 29-én d. e. 8-9 óráig II. és III. éves theologusok erkölcsstanból; 9-12-ig VI. VII. és VIII. gymn. oszt. görög nyelvől, d. u. 3-6

óráig V. gymn. oszt. mindenből. Jan. 30-kán d. e. 9-10 óráig I. és II. éves theol. bibliai bevezetéstől; 10-12-ig VII. és VIII. gymn. oszt. bölcseslemből; d. u. 3-6-ig IV. gymn. oszt. mindenből. Jan. 31-en d. u. 3 órakor ének- és zenepróba.

Február 1-én d. e. 8-9 óráig II. és III. éves theol. egyháztörténelemből és symbolikából; 9-12-ig VI. VII. és VIII. gymn. oszt. történelemből; d. u. 3-6 óráig III. gymn. oszt. mindenből. Febr. 2-kán d. e. 8-9 or. I. és II. éves theol. egyházi jogból; 9-12-ig VI. VII. és VIII. gymn. oszt. latinból; d. u. 3-6 óráig II. gymn. oszt. mindenből. Febr. 3-án d. e. 8-9 óráig I. és II. éves theol. zsidó nyelvől; d. u. 3-6-ig I. gymn. oszt. mindenből. Febr. 4-én d. e. 9-12-ig VI. VII. és VIII. gymn. oszt. természetből; d. u. 3-5 ór. II. elemi osztály. 5-6-ig ének. Febr. 5-dikén d. e. 9-től 12 óráig VI. VII. és VIII. gymn. oszt. számtanból; d. u. 3-5-ig I. és II. elemi osztály. Febr. 6-án d. e. 10 órakor az érdeksorozás felolvasása.

— Főteleforrásunk a marha és gabona lévén, közönséggel veszszük, ha levelezőnk figyelemmel kíséri a vidékeinken eső piazok és sokadalmak áruforgalmait s árkelendőségét, főként a gabonának és marhának. Mi némi tájékozás végett, a bécsi, pesti s több magyar városokban gabonáról, a pesti lapok, valamint az erdélyi városokból arról a „Hivatalos Értesítő“ után lapunk végén rendszeres kimutatást küldünk; minthogy ezen kimutatások a hivatalos bejegyzések szerint történnék, érdekesnek tartjuk a magán uton, a vidéki levelezésben jött tudósításokat is.

— Erzsébetváros lelkes ifjúsága az inség-látottak részére tanzestélyt rendez.

— A magyar tudományos akadémia tagjainak száma a f. hó 21-dikén végezh ment választások által 22 taggal szaporodott, 18 hazaival és 4 külföldivel. A bölcsészeti osztályba ajánlott két tag leszavaztatván, a törvénnyel rendelkező osztályba megválasztottak Suhaia János; a történettudományi osztályba: b. Kemény Gábor, Fabó András s Thaly Kálmán; a matematikai és természettudományi osztályba: Rózsay József, Schwarz Gyula, Greguss Gyula, Balogh Kálmán, Erkövy Adolf, Zlamál Vilmos, Kalkbrenner Károly, Hautken Miksa, Diváld Adolf, Lenhossek József, Poor Imre, Korzán Gábor, külsől Haidinger Vilmos. Elhatározottat továbbá, hogy Tóth Kálmán megválasztását újabban felső helyre terjesztik. A külföldi tagok közül Thiers egyhangulag választott meg. A hazai tagok közül legnagyobb többsége volt Lenhossek Józsefnek (25 szavazat 2 ellen) legkisebb többsége Thaly Kálmánnak, 17 szavazat 14 ellenében. A legközelebbi nagygyűlés jövő ápril vagy május hóra határozottat.

— Császárné Ö. Felsége újévűl (a „Pesti Napló“ már régebben járta) a „Pesti birnököt“ is megrendeltette titkára Bayer korcsánytanácsos által. Az említett lap fehér és kékes szezélyű, a bajor színeket képviselő ékes boríték alatt következő czim alatt küldeték: „Legkegyelmös Asszonyunk Erzsébet ausztriai Császárné, Magyarország Apostoli Királynéja Ö. Felségeinek.“

— Nagy-Szombatról írják a „V. B.-nak“, hogy ott K. kereskedő igen szép és művelteany, a legutóbbi casinó bál óta a szűlőházból nyomtalanul eltűnt. A lányka nagynénje társaságában jelent meg a bálon, ott majd éjjeli mulatott Pestről jött udvarlója M. Gyula urral és nagy a gyanu, hogy ez szűlték meg a leányt, miután a szűlők a viszonyoknak ellenére voltak, a leányka azonban szerette az illetőt. A nyomozások maig sikertelenek. A megszorodott szűlők Pestre is távstgröngyöztek, de innen azt a választ nyerték, hogy M. jelentékeny adósságok hátrahagyása után eltűnt; nem tudni hová. A szűlők Bécsben is nyomoztatják.

— Bécsben nagy elővigyázati rendszabályok történnék egy netaláni vizáradás ellen. Az árvízterületen mindenféle veszélynek kitett tárgyat elváltoltatták vagy legalább lehető biztonságba helyeztetik. A víz által legközelebb érhe ő helyeken mentő-csónakok lesznek felállítandók. Az időpont, mikor léptessenek e rendszabályok életbe, az országos építészeti igazgatóság rendeletéből fog meghatározottat, mely a lakosságot értesíteni fogja, ha a kiáradási veszély fenyegetőleg lépne föl.

— Egy dán lap a következők közli: Mint tudva va VII. Frigyes a szabadkőművesek páholyának igen buzgó tagja volt, mely ennek folytán kormánya alatt nagyban virágzott. IX. Keresztély alatt ez aligha fog megtörténni, miután a király nem szabad kőműves, s ezeket oly annyira nem szereti, hogy nem engedé meg, miszerint VII. Frigyes koporsójára ezüst ágat tehessenek, miért küldötték utján kérvényeztek. A páholyok kormánya alatt valószínűleg meg kell szűnnie, miután a szabad kőművesi törvény szerint nem szabad oly király alatt léteznie, ki azt helyben nem hagyja.

Nemzeti színház. Vasárnap jan. 24-én.

„A király házassága.“ Vigjáték 3 felv. írta Tóth Kálmán. Szabó Pepi Erzsébetet, Ujfalusi a királyt sok helyt teljes érzelmelem és átgondolással adták. Komáromi (Kopjai) mind végig általános derűtlenségben tartá a közönséget; valamint Gyulai is (Doctissimus) sok tapost kapott. Ujfalusi (Fiori hgnő) éppen nem halás szerepében elég kielégítő volt. Közönség meglehetősen számmal.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, jan. 21. Jó értesült körökben bizonyosnak mondják, hogy a dán kabinet értesítette a londonit, hogy követni fogja Russel lord tanácsát s a novemberben alkotmányt fel akarja függesztetni; másfelől azonban számít Schleswig megszállásának felfüggesztésére.

Franciaország. Páris, jan. 21. A mint a frankfurti „Europe“-nak távirják, a francia kormány elhatározta, hogy a német-dán viszályban semmiképpen nem fog cselekvőleg fellépni, valaméddig a német szövetséggel összes tagjai egyetértésre nem jutnak. A francia kormány a berlini, bécsi és londoni kabinetek szorgalmazására, hogy az 1852-i szerződés értelmében cselekedjék, elutasítól fog fel, utalva Németországra, mint leginkább érdekelt fél akarata iránti tiszteletre.

A „Köln. Ztg.“ párisi levelezője szerint most már bizonyosnak látszik, hogy Miksa főherczeg elfogadja a mexikói koronát. A „Moniteur“ Mexikoból igen kedvező híreket küld, s ezek szerint Puebla községtanácsa feliratot intézett volna Eugenie császárnéhoz, a melyben alázatosan jelenti a községt határozatát, hogy ez a császárnának tiszteletére a vársátrén szobrot fog felállítani.

A „France“ azt írja, hogy Miksa főherczeg ő fensége a jövő hónapban már mint császár fog Párisba menni s mint császárt fogják őt ott elfogadni. A Mexikóban levő észak-amerikai követ, Corvin ur Washingtonba hivatalosan oly értelemmel küldött, hogy a monarchiának Mexikoban napról napra szaporodnak hívei, s hogy Juareztól a nép mind jobban elpártol, minek következtében a washingtoni kabinet elhatározta, Miksa főherczeg Mexiko császárául jelismerni, ha kormányzásának programja kielégítő lesz.

A „Mem. dipl.“ szerint a főherczegnek és fenséges nevének Mexikoba indulása előtt a Tuileriákban (teendő látogatása nemcsak udvariasságból fog történni. A főherczeg ez alkalommal néhány hetet akar Párisban tölteni, a mely idő alatt a császárral megegyezik az újon alakított monarchiában követendő bel és külpolitikára nézve. „En a magam részéről Mexikonak Franciaország-íránt tartozó háláját azzal szándékozom leróni—mondotta volna a főherczeg— hogy én Napoleon császárnak legloyalisabb és legheibb szövetségese leszek, a mint eddig legőszintébb csodálója voltam.“ A főherczegnek, mint Mexiko császárnak jelmondata ez lesz: „Méltányosság az igazságosságban.“

Németország. Berlin, jan. 21. A „Kr. Ztg.“ szerint Kopenhágából tudósítás érkezett, hogy a dán kabinet a német nagyhatalmak vég felszólítását visszautasította. Most már a nagyhatalmak haladéktalanul nyomolni fognak Schleswigbe s kényszerítendik Dániát kötelezettségei teljesítésére. Wrangel tábornagy a tábornokával e hét végén indul Holsteinba, illetőleg Schleswigbe.

A „Nordd. A. Ztg.“ írja: Austria és Poroszország követet Kopenhágában még csak a gőzhajózás fenakadása tartja vissza az elindulástól.

A „Kreuz Ztg.“ biztos kutfőből tudja, hogy miheylt a londoni jegyzőkönyv meg lesz szegve, Oroszország azonnal érvényesíteni fogja a maga igényeit Holsteinban gottorpi részéhez.

Hamburgba e hó 20-án 1,700 főből álló porosz gyalogság s 600 lovas érkezett.

Breslau, jan. 21. Az osztrák csapatoknak, a melyek utközben megállási parancsot kaptak, további ideszállítására csak 23-kán fog folytatni. A porosz csapatok Holsteinba szállításának 25-e esteig végre kell mennie.

Orosz- és Lengyelország. Hogy a lengyel-orosz csata-érről egy idő óta kevesebbet olvassunk, ennek oka koránem a felkelés hanyatlásában keresendő. A „M. S.“ bécsi levelezője írja, hogy a legutóbbi napokban Lengyelországban és Galiciából olyan tudósítások érkeztek Bécsbe, a melyek kétségeltelenül teszik, hogy a lengyel forradalom lecsendes téséről szóló hírek, mind legből kaptak. Azt írják ugyanis, hogy a lengyel nemzeti kormány egy idő óta abban fáradozik, hogy az egész forradalmi szervezetet új alapokra fektesse és ez az oka, hogy egy idő óta kevesebb csatáról tudósít a táviró, mint azelőtt. A nemzeti kormány legfőbb törekvése, a forradalmi hadesapatok zömét bámuló áldozatokkal is jövő tavaszig fenntartani, a mikor azután az új szervezés fogja az oroszok ellen működését életbepéltetni. Lembergől szintén ily hírek érkez-

tek, azonkívül a legújabb tudósítások után újból bebizonyult, hogy Galicziában sem állanak a dolgok úgy, a mint a lengyel képviselő, élükön Zybkiewicz ügyvéd, a reichsrathban eladták. Folytonos elfogatások, egy 21 személyből álló toborzó-iroda fő fedezése, azonkívül tetemes sereg összehúzóztatások: ezek mind oly jelek, a melyek arra mutatnak, hogy a kormány any adatok birtokában van, a melyek kétségtelenné teszik, hogy a nemzeti kormány Galicziában is úgy működik, mint Lengyelországban.

Egyébiránt most is, a rendkívüli hideg dacára folyvást történnek apróbb csatározások. Maga az orosz „Invalide” írja, hogy több esata volt a királyság minden pontjain.

A „Dziennik powszechny” írja, hogy a lublini kormány-kertletben e hó 6-án Ezminowicz és Leniewski csapatjainak ütközete volt az oroszokkal. Minő eredménnyel? azt bajos megmondani, miután az orosz hivatalos jelentések rendesen úgy hangzanak, hogy a felkelő „bandák” utolsó emberig szét vannak verve, „vezetőik” elestek, „egy orosz megsebesült stb.”

Krakóban híre járt, hogy egy nagyobb-szerű esata történt volna Czenstochau környékén a szent-keresztű hegyiségben. Részletesebb adatok ezekről is hiányoznak.

Lembergi, folyó hó 22-ről szóló távirat szerint 17-kén egy lovas csapat Komorowski alatt a zolkiewi kertletből orosz lengyel földre menvén át, vereséget szenvedett; maga Komorowski elesett vagy megsebesült. Egy Cwiek vezérlete alatti felkelő csapatnak is vesztett csatája volt Krasznobradnál s egyes menekvők érkeznek az osztrák határvonalon át a przemyslei kertletbe.

A „W. L.” krakkói levelezője írja, hogy a zamosci várban az oroszok több felkelő köztölt négy magyar is tartanak fogva, névszerint: Baráth Jánost, Balázs Lajost és Bicskei Sándort. Legközelebb Mitrovan Anienkow orosz napos tiszt utazasaperni hajtotta őket. Mivel a foglyok e lealázó munkát vonakodtak teljesíteni, Czirmow Iván tőrőrnagy elébe vitték

őket, a ki hallatlan szitkok és gyalázó szavak kísérelében egy pincebaltával zártatta. Ez nem volt elég, hanem másnap bilincsekbe vette egy pince lyukba szortotta be őket. Itt a három szerencsétlen eltorlaszolta magát, a mennyire lehetett; azonban 40 katonára segítségével kivették őket s Baráthra 300, Balázsra 200, Bicskeire 150 botot verettek.

Mieroslawski, a nemzeti kormány által történt elbocsátására dacára, rendkívüli tevékenységet fejt ki Lüttichben, hogy a felkelést tavaszra a lehető legjobb lábra állítsa. E végett nemcsak menekülteket és külföldi tiszteket toborz, más, vele rokonérzelműek, jelesen Guttry porosz képviselő közremunkálásával jelentékeny mennyiségű fegyvereket vásárol; hanem számos ügynökei által folytonos érintkezésben van hazájával s egy csoport fiatal ember van körülötte a tehetősebb lengyel családokból, a kiket a hadi tudományokban oktat s a fegyverforgatásban gyakorol.

E közben az orosz parancsnokok növekedő dühvel folytatják vérlázító kegyetlenkedéseiket. Berg tábornok közelebből egy parancsot adott ki, a melyben az áll, hogy mostantól fogva minden felkelő, ha fegyveresen fogják el, bűnössége fokozatára való legkisebb tekintet nélkül, halállal; ha pedig fegyvertelenül esik az oroszok kezébe, holtig tartó deportatioval lakol.

Sz. Pétervár, jan. 21. A mai hivatalos lapok egy ukázt közölnek Oroszország tartományi és kertletti képviseltetését illetőleg, kivén a nyugati, a balti, asztracháni, arhangeli és besszarábiai kormányzóságokat.

Ujabbak. Berlin, jan. 22. A képviselőház mai ülésében Bismark ur Schulze képviselőnek a következőleg felelt: Nem igaz, hogy a kis német államok Poroszországra akarnak támaszkodni, az utóbbi tizenöt év bizonyítja, hogy Ausztriára támaszkodnak, a miért nekünk sokat kellett szenvednünk. A mi feladatunk, a skandinávi népekkel egyetértés-

ben élni. Egy olyan miniszternek, a ki e ház többségének bizalmát megakarná nyerni, az alkotmány, a porosz népszellem, s a történelmi hagyományok ellen kellene cselekednie. A ház diplomatiai főhadi tanács akar lenni, s Poroszországot a szövetség többsége alá hajtani. A ház nem érti a porosz népet.

Schwerin képviselő így szólott: Ő csak nehéz küzdelem után határozta el magát a kölcsön elvetésére. Reméli, a király el fogja ismerni a szövetségülésnek a holsteini örökösödést tárgyzó határozatát. A ministerium fél a demotatiótól és a külföldtől. Erre Bismark ezt feleli vissza: Reméli, hogy a demotatiát legyőzik. A külföld miatti aggodalom, szükségesség elővigyázat. Most, min mindenkor, a szabad kezű politikához tartja magát. A kölcsönt 275 szavazattal 51 ellen elvetette. Schulze indítványát nagy többséggel elfogadták.

Frankfurt, jan. 22. A mai szövetség ülésben Austria és Poroszország jelentették, hogy csapatjaik megindultak Holsteinon át Schleswig felé. A gyűlésben általános egyetértés van az iránt, hogy a polgári biztosok viszonyai Holsteinban, valamint Hake tábornok

parancsnoksága a szász-bannoverai végrehajtó parancsnok felett, ez által érintetlen maradnak. Ehez képest mindeniknek szabatos utasításokat küldenek. Az első tartalékbeli osztráporosz dandárok csatlakoznak a hadsereg zöméhez.

London, jan. 22. A mai „Times” írja: Dánia nem utasította vissza feltétlenül az ultimátumot, hanem hosszabb gondolkodási időt kért. A „Morning Post” a „Times”-nek tegnapi állítását batározatlannak nyilvánítja. A dán kabinet csupán arra való készségét tudatta az angol kabinettel, hogy a birodalmi tanácsot az alkotmány eltörölése tárgyában egybehívja, miután a kabinet erre nem illetékes. Egyéb kiegyenlítési ajánlatok ide nem érkeztek.

Bécsi börze Januárius 25-én: Nemzeti kölcsön 80.20. 5% Metalliques 72.35. Bank-részvény 781.—. Hitel-részvény 181.40. Váltó Londonra 120.—. Ezüst 120.—. Arany 5.76. 1860-diki Állam kölcsön 93.45.

Januárius 23-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 74.—. Erdélyi 72.—.

Piaczi árak:		Alsó ausztriai mérő: vagy is két nagy véka.					Marhah. tonja.
		Tiszta búza.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Törökbúza.	
k r a j c z á r o k b a n.							
Abrudbánya január	15.	440—400	—	—	180—170	320—300	10
Besztercze	12.	300	180	—	130	160	7
Brassó	15.	269	160—152	154—134	100 94	154	13
Dézs	19.	320—310	230—220	—	140—120	230—220	7
K. Fehérvár	16.	405	280	—	180	224	12
Kolozsvár	21.	380	240	120	140	240	13
M.-Vásárhely	14.	356—324	250—220	—	112	186	10
N.-Enyed	21.	340—326	282—246	—	180—140	212	10
Szamosújvár	18.	300—280	200—190	—	140—120	210—200	8
Szászváros	2.	400—380	300—280	—	120—110	210—200	10
Sz.-Régen	14.	320—300	200—180	170 160	110—100	190—180	10
N.-Szeben	22.	360—307	200—183	—	147—133	200—187	14
Sz.-Udvarhely	19.	320—310	162—150	—	88 80	138	9
Torda	16.	320—310	240—220	160—150	132—125	202—200	9

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

HIVATALOS.

1494—1863.

p. t. sz.

Hirdetmény.

A Kraszna-megyében, Badacon községbeli birtokosok, Herestye nevű erdőjük, s más közös birtokaik, jövődő kezelése felőli határozatra nézve, f. év február 16-án d. e. 9 órára, a Sz.-Somlyón fekvő megye-házhoz birtokosi ülésre meghívattak. Kelt Sz.-Somlyón, 1864 január 14-kén. Krasznamegye polgári törvényszéke.

NEM HIVATALOS.

Bélyegmentes.

Közügyi megfigyelés.

A cs. kir. m. Erdélyi kölesönös jég- és tüzkármentő társulat, a jég- és tüzszaki szabályokban, közgyűlésileg szükségesnek elismert módosítások részletes megvitatása végett folyó évi február 10-kén az igazgatóság b. farkasutcai 81 sz. irodájában rendkívüli közgyűlést tartand, melyre a társulat t. cz. tagjait tisztelettel meghívja Kolozsvárt január 9-kén 1864

Hirdetés.

Melynélfogva egy Kolozsvárhoz legfeljebb 3 vagy 4 mértföldnyi távolságra fekvő, jó lakház és gazdasági épületekkel ellátott 150-től 200 holdig terjedő első osztályú, ha lehet tagosított szántó és kaszálókkal bíró, eladó falusi jószág keresetk. — Az illető eladó bérmentett levéllel, vagy személyesen érkekezhetik alólírttal bel-monostorutcai 192 számú szállításán mindennap délutáni 2 órától 4-ig. Ki is valamint ebben, úgy akárminő körülmények eladási, bérbeadási, vagy vásárlási ügyben pontosan eljár. Kolozsvárt, 20-dik január 1864.

Ifj. Szenkovich Márton, h. alkusz.

A T. SZÜLÉKHEZ.

15 évi tapasztalataim nyomán szerzett meggyőződés szerint figyelmeztetem a t. szülöket az én biztos hatású és általán kedvelt „giliszta-csokoládémra” és valóban szükségesnek vélem megemlíteni, hogy gyermekeiknek e giliszta üző szert ne csak akkorra használták beadni a midőn már a giliszta okozta betegség is kifejlődött, mert fejlődésük idején a giliszta az emberi test táplálására és képzésére szükséges táplálék anyagokat felemészti, mialtál a test igen nagy veszteséget és kárt szenved, mely baj elkerülhető azonban úgy, ha a fennebb említett szert minden 3-ik hónapban használták. Hogy ezen tanácsom üdvös voltáról meggyőződjenek, tegyenek próbát, én jót állok, hogy ezt a teljes megelégedésig biztos siker fogja juttatni, és mentve lesz az emberiség a pántlika gilisztától.

Használat módja: Gyermekeknek 4 hónapostól egész egy éves korukig egy 1/2 szeletet este és reggelre felosztva, egy évestől egész 4 éves koruknak egy egész szeletet kell felosztani este és reggelre, 5 évestől 10 évesig pedig 2 szeletet kell, de félszeletenként két este és két reggelre beadni, bármely alakban.

Jó hatása van e szernak éltesbeknél is, vevén belőle két anynyit mint fennebb ajánlva volt, és csak is a giliszta és giliszta fészkekre hat, a nélkül, hogy a testben bármely más változást idézne elő.

1 darab 20 kr., de csak nálam 1 forintért 6 darab

KRÖCZER ÁGOSTON, s. k. gyógyszerész Tokajban.

Saját készítményem csak is e következők utánál kaphatók u. m. Kolozsvárt, Schütz Károlynál. Abrudbányán: Tabakovits Sándor. Brassóban: Fabik és Jekelius gyógyszerészek. Boitán: Bárdosy Károly. Brádon: Adler Eszt. Déván: Buchler A. Dézen: Krémer S. Eresbet-városon: Szenkovits Z. és L. Fogarason: Dánffy és Masztig M. Hátzegen: Mátéfy B. Kovásznán: Binder gyógyszer. K.-Féjérvárról: Sándor, Fischer, Mihály és Rickert gyógyszerészek. Kézdi-Vásárhelytől: Kovács gyógyszer. Maros-Vásárhelytől: Burdats gyógyszer. Medgyesen: Vándor F. Nagy-Enyeden: Bisztritsány S. Sz.-Udvarhelytől: Betzási M. Szendahelyen: Schimmert gyógyszer. Szilágy Somlyón: Végh M. Ruszka és társa. Szebenben: Zöhrer F. Seps-Sz.-Györgyön: Vitályos Béla. Szászsebesben: Weiszórtl Ad. Segesvártól: Mis selbacher fia és Teutsch. Tasnádon: Szongot J. Vajda-Hunyadon: Acker Frigyes gyógyszer. Zilahon: Imzom Lajos.

Nyomatott az ev. ref. fűtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

(13) Egy, bécsi orvos-tudori oklevéllel bíró hasonszenvi orvos, elfogadható feltételek alatt, sok évi gyakorlati tapasztalásainak megfelelő hatáskört keres. A hasonszenv (Homöopathie) pártolói és baráti egyesülve sziveskedjenek levél által Nagy-Szebenben Zöhrer J. Ferencz urhoz folyamodni. (Tudokozódó iroda.)

(5)

Jankó Vincze

vas-öntő és gépgyára

készít mindennemű vas-öntvényeket, gazdasági eszközöket, gépeket és malom-felszereléseket; szeszgyárak részére új szerkezetű Redorták készen kaphatók külmonostor-utczában, 69 házszám alatt.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésben Kolozsvárt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelytől, Dobray Nándornál S.-Udvarhelytől, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön, Vokál Jánosnál Nagyenyeden, Sindel Károlynál Brassóban kapható:

ERDÉLY TÖRTÉNELME

Irta Kőváry László

I-ső kötet 2 frt. II-dik kötet 1 frt 80 kr. III-dik kötet 2 frt.

IV-dik kötet 2 frt 20 kr. V-dik kötet 2 frt.

A VEGYTAN ISKOLÁJA

Dr. Stöckhardt után dolgozta Berde Áron

természettudományok tanára és a magy. tud. akademia I. tagja.

Második átdolgozott kiadás.

Ára 2 frt o. é.

ERDÉLY a rómaiak alatt.

Kútfők nyomán írta Wass József, kegyes szerzetbeli áldor, gymnasiumi tanár, s a magyar tudományos akademia levelező tagja.

Az Erdélyi Múzeum-Egyetel által a HAYNALD-díjjal jutalmazott pályamunka.

Erdély térképével.

Ára 1 frt 50 kr. oszt. értékben.

FALI NAPTÁR 1864-dik szökő évre

katholikus és protestans, görög-orosz, és izraelita naptárral, bélyeg-illeték táblákkal, a kolozsvári cs. kir. levél- és szekérposta, valamint a Biasini gyorskocsi menetrendével ellátva.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. o. é.